

Nieuwsbrief

Jaargang 10, Nr. 2

december 2014

Geachte patiënt(e), geachte donateur,

Voor u ligt de nieuwe nieuwsbrief van de Stichting Urologisch Wetenschappelijk Onderzoek (SUWO) van de afdeling Urologie van het Erasmus MC te Rotterdam. Met deze nieuwsbrief willen wij u op de hoogte brengen en houden van de activiteiten van SUWO. Wij hopen dat deze informatie voor veel urologische patiënten een aanleiding zal zijn om eveneens donateur van SUWO te worden.

DONATEURBIJEENKOMST SUWO EN SWOP

Chris Bangma, afdeling Urologie

Op vrijdag 31 oktober werd de jaarlijkse donateurdag van de SUWO gehouden in het onderwijsgebouw (de medische faculteit) van het Erasmus MC. Dit jaar was deze dag een combinatie met zowel SUWO als SWOP donateurs. De dag viel samen met de viering van het honderd jarig bestaan van de Daniel den Hoed, het instituut dat al een eeuw de zorg voor patiënten met kanker heeft ondersteund in Rotterdam. Daardoor konden de donateurs van de SUWO en de SWOP naast de voortgang van de urologische projecten ook de activiteiten rondom het huidige Erasmus Kanker Instituut volgen. In 2013 kregen de donateurs van de SUWO een uitgebreide rondleiding in het nieuwe en imposante onderwijsgebouw, en daar werden nu een aantal voordrachten gehouden.

Annelies Vellekoop, uroloog in opleiding, lichtte de huidige keuzes in diagnostiek van het prostaatcarcinoom toe. Op heldere wijze vertelde zij over de huidige ontwikkeling om de diagnostische stappen te zetten, ondersteund door de Prostaatwijzer, een risico wijzer die individuele risico's kan berekenen. Dit instrument is op de mobiele telefoon beschikbaar, en wordt in de lucht gehouden door de SWOP, de stichting die hiertoe speciaal opgericht is.

Arnout Alberts, promovendus, ging daarbij nog verder in op de huidige technieken die prostaatkankers zichtbaar maken. Dit kan tegenwoordig in een aantal gevallen met de magneetscan MRI, en vanuit de SUWO en de SWOP loopt een promotieproject om de exacte plaats van deze diagnostiek voor de praktijk van vroegdetectie van prostaatkanker te bepalen. Een kort verslag van deze voordracht is door Arnout Alberts zelf gemaakt en treft u later in deze nieuwsbrief aan.

Bertil Blok, uroloog, vertelde het 60 koppige publiek over de vorderingen rondom de behandeling van functieverlies van de blaas. Zijn onderzoeksgroep richt zich op neuromodulatie van de blaaszenuwen, waarbij met behulp van 'blaaspacemaker' de abnormale blaasactie onderdrukt wordt, of juist de slappe blaas tot actie aangezet wordt om tot leging te komen. Ook dat laatste was voor enkele aanwezigen al direct zo nieuw, dat zij afspraken maakten voor het

In dit nummer:

◆ *Donateur-bijeenkomst SUWO en SWOP*

◆ *De MRI-scan bij prostaatbiopten - Arnout Alberts*

◆ *Sacrale neuromodulatie - Bertil Blok*

◆ *Visitng Professor uit Denver USA*

spreekuur van dr. Blok. Hij vertelt u zelf over dit onderwerp verderop in deze nieuwsbrief.

In de pauze van het programma liepen de donateurs tussen de stands van de Daniel Den Hoed Kliniek (DDHK) door, die opgesteld waren in de enorme nieuwe hal van het Erasmus MC.

Daar kon een speed-date gemaakt worden met Dr. Boormans over blaaskanker, en over prostaatkanker met Prof. Bangma. Maar ook werd er geluisterd naar een koor, werden er drankjes genuttigd, of konden er kilometers gefietst worden op home-trainers ter sponso-

ring.

Later zou bekend worden dat de DDHK twee en een half miljoen euro heeft opgehaald voor kankerzorg. Geld, waarvan ook de urologische kankerzorg zal meegenieten.

De bijeenkomst werd afgesloten door de voorzitter van de SWOP, Professor Schröder. Hij benadrukte dat er gekeken wordt naar de mogelijkheid om de SWOP met de SUWO te verenigen, omdat de SWOP-projecten in de komende jaren zullen worden afgerond. De SUWO zal zondermeer zijn karakter als ondersteuner voor algemene urologisch onderzoek voor kinderen, steen patiënten, kanker, andrologische problemen en functionele afwijkingen blijven vertolken.

Het was een uitzonderlijke bijeenkomst, en ongetwijfeld zal ook in 2015 weer een bijzonder aspect van het werk van de SUWO belicht worden tijdens de jaarlijkse donateursdag.

DE MRI-SCAN BIJ PROSTAATBIOPTEN

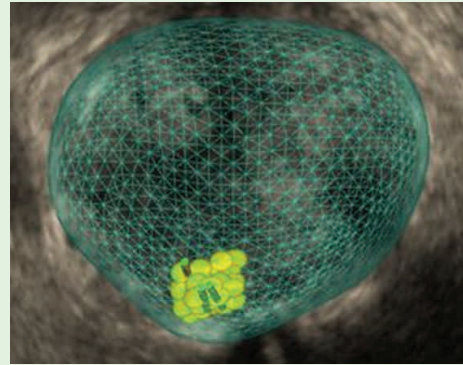
Arnout Alberts, arts-onderzoeker, afdeling Urologie

Om te bewijzen dat er kanker aanwezig is in de prostaat moeten er op verschillende plaatsen in de prostaat sliertjes weefsel worden afgenomen, de zogenaamde prostaatbipten. De patholoog bekijkt onder de microscoop of er kwaadaardige cellen aanwezig zijn in het prostaatweefsel. De prostaat wordt met echografie via de anus in beeld gebracht, terwijl men de bipten afneemt. Volgens een bepaalde systematiek wordt op standaard plekken in de prostaat met een naald geprikt om weefsel te verzamelen. De MRI-scan wordt steeds meer gebruikt om prostaatkanker te ontdekken. Dit onderzoek is met name gevoelig voor de agressievere tumoren, die vaak als verdachte plekken op de scan te zien zijn. Uit verdachte plekken op de MRI-scan kunnen gerichte bipten worden afgenomen. Dergelijke gerichte bipten kunnen een meerwaarde hebben, bijvoorbeeld wanneer de standaard bipten geen prostaatkanker kunnen aantonen, terwijl de verdenking hierop wel hoog is.

In het Erasmus MC maken wij sinds één jaar gebruik van de nieuwe MRI-Echografie fusietechniek om gerichte prostaatbipten af te nemen. Eerst bekijkt de radioloog of er verdachte plekken aanwezig zijn op de MRI-scan. Vervolgens maakt de uroloog een echografie van de prostaat en legt de echobeelden over de MRI-beelden. Zo wordt een 3D model van de prostaat gecreëerd, waarin verdachte plekken zijn weergegeven. Uit deze verdachte plekken kunnen dan de gerichte bipten worden afgenomen. Mannen die deelnemen aan de prostaatkanker screeningstudie (European Randomized study of Screening for Prostate Cancer) en

prostaatbipten moeten krijgen, kunnen ervoor kiezen om ook een MRI-scan te krijgen met eventuele gerichte bipten. Daarnaast worden steeds meer mannen vanuit andere ziekenhuizen verwezen naar het Erasmus MC voor gerichte prostaatbipten middels de MRI-Echografie fusietechniek.

Arnout Alberts, arts-onderzoeker van de afdeling Urologie, heeft hierover een voordracht gegeven tijdens de donateurdag van de SUWO en SWOP.

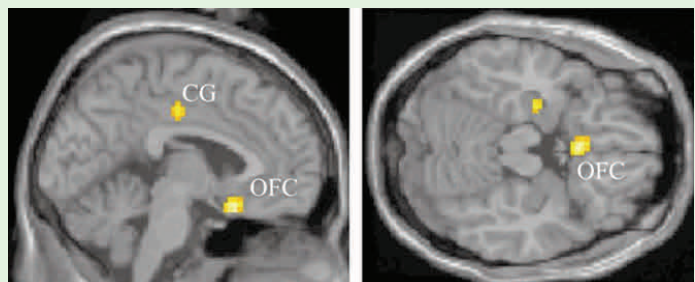
SACRALE NEUROMODULATIE

Bertil Blok, uroloog, afdeling Urologie

Tijdens de donateurdag van de SUWO en SWOP gaf Bertil Blok een voordracht over sacrale neuromodulatie, ook wel de pacemaker voor de overactieve blaas genoemd. Aan de hand van twee voorbeelden werd de techniek en plaatsing van de blaaspacemaker besproken. Tevens werd ingegaan op hoe het apparaat de blaas rustig maakt.

Mensen met een overactieve blaas (OAB) hebben last van overmatige blaasaandrang, vaak plassen overdag en in de nacht en ongewilde urine lekkage. In eerste instantie krijgen deze mensen pillen voorgeschreven. Helaas werken de pillen vaak onvoldoende, geven ze veel bijwerkingen zoals obstipatie, droge mond en hartkloppingen, en moeten deze pillen altijd worden doorgeslikt om een eventueel gunstig effect op de klachten te behouden. Op onze afdeling Urologie van het Erasmus Medisch Centrum wordt er bij functionele blaasproblemen naar gestreefd om zoveel mogelijk een langdurige behandeling te geven zonder veel bijwerkingen en zonder dat regelmatige controle nodig is. De mensen met OAB die niet goed op pillen reageren en geen schade hebben aan het zenuwstelsel, hebben twee weinig invasieve opties voor behandeling: poliklinische behandeling met Botox injecties in de blaas en plaatsing op de bil net onder de broekriem van een kleine blaaspacemaker. Ongeveer 90% van onze patiënten kiest voor de blaaspacemaker als de voor- en nadelen van beide behandelingen eerlijk wordt uitgelegd. We kiezen niet voor de alternatieve enkelstimulatie, omdat mensen hiervoor elke week of om de week moeten terugkomen in de polikliniek. Indien mensen met OAB voor een blaaspacemaker in aanmerking komen, krijgen zij eerst een poliklinische test (zie ook www.blaascontrole.nl) onder lokale verdoving. Hierbij wordt een zeer dunne electrode via het heiligbeen tegen de darm en blaasenuw gelegd, welke gedurende 1 week een klein prikkeltje geeft bij de anus. Na de test wordt gekeken of de blaasklachten zijn verminderd. Bij ongeveer 65% van de mensen is er een grote verbetering en zij krijgen in dagbehandeling de pacemaker van 20 gram en maximaal 5 cm lengte geïmplanteerd in de bil. Onze groep heeft laten zien dat het apparaat ongeveer 5 jaar meegaat met langdurige effectiviteit. Na 5 jaar kan de batterij onder lokale verdoving worden gewisseld. Verder heeft onze groep met speciale hersenscans aangetoond, dat de blaaspacemaker het brein helpt om de overtollige blaasactiviteit weer te onderdrukken, waardoor de patiënt meer in de blaas kan houden, minder naar het toilet hoeft en minder incontinentie heeft.

Fig. 1. De blaaspacemaker helpt het brein overtollige blaasactiviteit te onderdrukken in patiënten met overactieve blaas.

VISITING PROFESSOR UIT DENVER USA

Chris Bangma, uroloog, afdeling Urologie

Op 15 en 16 oktober organiseerde de SUWO het bezoek van de visiting professor Dan Theodorescu uit Denver USA. Met name collega Wim Kirkels en Joost Boormans, als ook de promovenda Kim van Kessel en arts-assistent Tahlita Zuiverloon, stonden aan de basis van de opzet van dit bezoek. Daarbij deelde de afdeling Pathologie van het Erasmus MC met Prof. Ellen Zwarthoff ook in de opzet en uitvoering. Het primaire onderwerp betrof de zorg rondom het blaascarcinoom. Prof. Zwarthoff is wereldvermaard vanwege haar onderzoek over merkstoffen in de urine, terwijl het huidige onderzoek samen met de afdeling Urologie ook in de richting gaat van de genetische kenmerken van blaaskanker. Hierbij wordt gekeken of er kenmerkende risicofactoren zijn, die het toedienen van ondersteunende chemotherapie bij chirurgische behandelingen rechtvaardigen. Dit soort onderzoek, dat zowel vanuit de kliniek als uit het laboratorium plaatsvindt, wordt uitgevoerd door nog andere partners van de blaaskankergroep van het Erasmus. Prof. Theodorescu werd met iedereen in contact gebracht om zijn visie op dit onderzoek te kunnen geven. Zelf houdt hij zich bezig met de ontwikkeling van nieuwe medicatie en genetische merkstoffen. Er konden daarom al meteen onderlinge afspraken gemaakt worden om wederzijds onderzoek te gaan verrichten. Dit toonde weer eens aan, dat een dergelijk bezoek niet alleen interessant is voor de artsen in opleiding om eens direct met een beroemd en slagvaardig uroloog en klinisch onderzoeker te spreken, maar ook dat er spijkers met koppen geslagen kunnen worden aan de lunchtafel. Dan Theodorescu gaf een schitterende voordracht voor de onderzoeksgroepen in het Erasmus MC, en participeerde in een forum over blaaskankerbehandeling voor de regionale urologen rondom Rotterdam. Hierbij kwamen diverse bespreekpunten over de blaaskankerzorg naar voren, zodat iedereen terug kon kijken op een veelzijdig en interessant bezoek met belangrijke naweëën. In 2015 zal prof Norman Maitland uit York, UK, in het kader van het stamcel onderzoek bij prostaat- en blaascarcinoom enkele weken in het Erasmus verkeren op uitnodiging van de DDHK-stichting. In januari 2016 komt dan weer de volgende SUWO visiting professor.

Ook dit jaar wil de SUWO nog maar weer eens benadrukken hoezeer zij de steun van haar donateurs waardeert. Zonder uw giften is ons wetenschappelijk onderzoek niet mogelijk!

De Stichting Urologisch Wetenschappelijk Onderzoek wenst u prettige feestdagen en een vreugdevol en vooral gezond 2015!

C
O
L
O
F
O
N

Redactie:

Nancy Verheij, *secretaresse SUWO*

Wytske van Weerden, *wetenschappelijk onderzoeker
sector Oncologie*

Adresgegevens:

SUWO
Afdeling Urologie, kamer SK-1270
Erasmus MC
Postbus 2040
3000 CA Rotterdam

Tel : 010 – 703 00 72 (alleen op woensdag)
Fax: 010 – 703 56 32

E-mail: n.verheij@erasmusmc.nl
www.suwo.org

ING Bank: NL63INGB0000369 76 90
ABN-AMRO: NL37ABNA042 60 03 039